

محرّم و عزاداری در آئینه احکام*

حجت الاسلام والمسلمین حمیدرضا دوزنده فردوس**

۱. حکم روزه گرفتن در روز عاشورا چیست؟^۱

روزه روز عاشورا، مکروه است؛ اگرچه مستحب است بدون نیت روزه، تا عصر از خوردن و آشامیدن خودداری کند. (فاضل)^۲

۲. حکم مس کردن نام امام حسین علیه السلام بدون وضو چیست؟^۳

الف- مس نام ائمه بدون وضو، بنا بر احتیاط واجب، جایز نیست. (امام، گلپایگانی، صافی، بهجت)

ب- اگر بی احترامی به آنان باشد، حرام است. (مکارم، اراکی، نوری)

ج- بهتر است مسح نمایند. (خویی، سیستانی، تبریزی)

د- بنا بر احتیاط مستحب، مسح نشود. (زنجانی)

۳. حائز حرم حضرت امام حسین علیه السلام که مسافر می تواند در آن نمازش را به طور کامل بخواند، کجا است؟^۴

الف- حرم حسینی و رواق و مسجد متصل به حرم. (امام)

* در مواردی که پاسخها و فتاوی مراجع معظم از یک منبع گرفته شده، نشانی منبع بعد از پرسش ارجاع داده شده؛ اما چنانچه پاسخها از منابع متعدد گرفته شده باشد، نشانی منبع را بعد از پاسخ ارجاع داده ایم.

** پژوهشگر پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی و کارشناس مرکز ملی پاسخگویی به سؤالات دینی.

۱. طباطبایی یزدی، محمدکاظم، العروة الوثقی، مع تعلیقات عدة من الفقهاء العظام: الامام خمینی... [و دیگران]، قم:

مدرسه علی بن ابی طالب علیه السلام، ۱۴۲۸ق/ ۱۳۸۶ش، ج ۲، ص ۷۷؛ توضیح المسائل مراجع، مطابق با فتاوی سبزه نفر از مراجع معظم تقلید، گردآورنده: بنی هاشمی خمینی با همکاری اصولی... و دیگران، قم: جامعه مدرسین حوزه علمیه، دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۸۵ش، ج ۱، م ۱۷۴۷.

۲. توضیح المسائل مراجع، همان.

۳. توضیح المسائل مراجع، پیشین، م ۳۱۹.

۴. احکام مسافر مطابق با فتاوی مراجع عظام تقلید، تدوین: گروه فقه مرکز ملی پاسخگویی به سؤالات دینی، ویراست ۲، قم: فراکاما، چاپ اول، ۱۳۹۱ش، ص ۲۹۰؛ توضیح المسائل مراجع، ج ۱، م ۱۳۵۶.

ب- حرم حسینی؛ اگرچه دورتر از اطراف ضریح مقدس نماز بخواند. (خوبی، تبریزی)
ج- احتیاط واجب آن است که اگر دورتر از اطراف ضریح باشند، قصر بخوانند.
(گلبایگانی، صافی، نوری)

د- حرم حسینی اصلی قدیمی. رعایت احتیاط بر صلات عند القبر بشود و در اضافات
بر مساجد ثلاثه، احتیاط واجب قصر بخوانند. (بهجت)

ه- حرم و رواق و مسجد متصل به حرم. (فاضل)

و- حرم حسینی. بنا بر احتیاط واجب، اقتصار بر محوطه حائر بشود. (خامنه‌ای)

ز- [در حائر، مانند جاهای دیگر]، نماز قصر است. (زنجانی)

ح- در حرم حضرت سید الشهداء علیه السلام به شعاع حدود یازده متر از ضریح مقدس.
(سبحانی)

ط- حرم حسینی تا ۱/۵ متر اطراف قبر مطهر. (سیستانی)

ی- روضه مقدسه امام حسین علیه السلام. در رواق و صحن، قصر است. (مکارم)

ک- روضه مقدسه حسینی؛ غیر از رواق و صحن. (وحید)

۴. تربت امام حسین علیه السلام دارای چه احکامی است؟

تربت امام حسین علیه السلام دارای احکام خاصی است؛ از جمله:

الف- برای سجده، بهتر از هر چیز، تربت حضرت سید الشهداء علیه السلام می‌باشد.^۱

ب- خوردن هر نوع خاکی، حرام است؛ به جز تربت حسینی که خوردن اندکی از آن،
به نیت شفا گرفتن، جایز است.^۲

ج- مستحب است مقداری تربت حضرت سید الشهداء علیه السلام را با کافور حنوط مخلوط
کنند؛ ولی به جاهایی که بی‌احترامی به آن محسوب می‌شود، مانند سر دو انگشت بزرگ
پاها، نماند.^۳

۱. توضیح المسائل مراجع، پیشین، م ۱۰۸۳.

۲. خمینی، روح الله، تحریر الوسیله، مؤسسه النشر الاسلامی، ۱۴۲۵ق، ج ۲، کتاب الاطعمه والاشربه، م ۷ و ۹.

۳. همان، ج ۱، القول فی الحنوط، م ۲.

۵. گریه برای امام حسین علیه السلام در حال نماز چه وجهی دارد؟

الف- جایز است. (فاضل، تبریزی، بهجت)^۱

ب- بنا بر احتیاط واجب، ترک شود. (امام، مکارم، نوری)^۲

۶. پوشیدن لباس سیاه در سوگ ائمه هدی علیهم السلام خصوصاً در محرم چه حکمی

دارد؟ آیا لباس سیاه کراهت دارد؟^۳

الف- سیاهپوشی در عزای سالار شهیدان، راجح و موجب خشنودی پیغمبر خدا و ائمه هدی - صلوات الله علیهم اجمعین - است. بنابراین، پوشیدن لباس سیاه به غرض مذکور، از اخبار داله بر کراهت لباس سیاه، مستثنا است. (آیت الله سید محمد کاظم یزدی؛ صاحب عروه)

ب- سیاهپوشی در عزاداری سالار شهیدان، سیره مستمره شیعه در طول تاریخ بوده و امری مجاز و مستحسن است. (گلپایگانی)

ج- پوشیدن لباس سیاه در عزای اهل بیت و سید الشهداء علیهم السلام، برای تعظیم شعائر و به عنوان اظهار تأثر، مستحسن است و در فرض سؤال، کراهت ندارد. (خامنه‌ای)

د- پوشیدن لباس سیاه در عزای ائمه علیهم السلام، تعظیم شعائر مذهب اهل بیت علیهم السلام و مستحب است و ثواب بر آن مترتب است. پوشیدن لباس سیاه در سوگ ائمه هدی علیهم السلام، مکروه نیست؛ بلکه به عنوان اظهار حزن و اندوه برای آن بزرگواران، راجح است و کراهت آن، در سایر مواقع هم ثابت نیست. (تبریزی)

ه- در مفروض سؤال، خیر. (بهجت)

و- چون از مصادیق تعظیم شعائر است، واجد رجحان شرعی می‌باشد و عملاً بزرگانی چون مرحوم آیت الله العظمی بروجردی، در روز عاشورا از قبای سیاه استفاده می‌کردند. (فاضل لنکرانی)

۱. فاضل لنکرانی، استفتانات، ج ۳، م ۱۴۹ و ۴۵۲؛ بهجت، استفتانات، ج ۲، م ۱۹۶، ۲۲۱۹ و ۲۲۲۰؛ تبریزی، استفتانات، ج ۲، م ۶۳ و ۲۷۷.

۲. خمینی، روح الله، تحریر الوسیله، ج ۱، ص ۱۷۱، م ۱۰؛ مکارم شیرازی، استفتانات، ج ۳، م ۸۴ و ۲۴۴؛ نوری همدانی، استفتانات، ج ۲، م ۵۴ و ۱۶۲.

۳. محمودی، سید محسن، مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید، انتشارات علمی فرهنگی صاحب الزمان (عج)، چاپ پنجم، ۱۳۸۴ش، ص ۱۹ - ۲۱.

ز- کراهت آن، ثابت نیست. (سیستانی)

ح- پوشیدن آن در عزای حضرت سید الشهداء علیه السلام، مطلوب است و چون عنوانش احترام آن بزرگوار است، مخصوصاً می‌توان گفت در حال حاضر، از شعائر مذهبی است. (صافی)

ط- با توجه به اینکه لباس مشکی در عزای اهل بیت علیهم السلام، تعظیم شعائر الهی محسوب می‌شود، اشکالی ندارد و مکروه نیست. (مکارم)

۷. استفاده از طبل و سنج در مراسم عزاداری و غیر آن، چه حکمی دارد؟

اگر به نحو متعارف و غیر لهوی نواخته شود، اشکال ندارد. ^۱ صافی

۸. برهنه شدن در عزاداری‌ها برای سینه‌زنی، چه حکمی دارد؟ آیا حذف تکثیر فیلم و سی‌دی‌های این‌گونه جلسات و نگاه کردن زنان به این فیلم‌ها، جایز است؟ ^۳

الف- برهنه شدن، اشکال دارد و اگر جایی باشد که زن‌ها هستند و نگاه می‌کنند، حرام است. (مکارم)

ب- در حضور نامحرم، احتیاط در ترک است و نظر به تصویر اگر موجب مفسده باشد، اجتناب لازم است. (بهجت)

ج- زن‌ها باید از نگاه کردن به بدن نامحرم، خودداری کنند. (صافی)

د- نگاه زن‌ها به فیلم بدن برهنه مردان، اگر آنها را نشناخته و مفسده‌ای نداشته باشد، مانعی ندارد؛ والا جایز نیست. (فاضل)

ه- اشکال ندارد؛ گرچه زنان به احتیاط واجب، نباید نگاه کنند. (سیستانی)

و- در صورتی که فساد بر آن مترتب نباشد، مانعی ندارد. (تبریزی)

۹. در برخی از مجالس عزاداری، بعضی مداحان با الفاظ نامناسب به ائمه علیهم السلام خطاب می‌کنند یا به عنوان عزاداری، به صورت چنگ انداخته و یا زنجیر خاردار

۱. خامنه‌ای، اجوبه استفتانات، س ۱۴۴۱؛ مکارم شیرازی، استفتانات، ج ۱، س ۵۱۶؛ نوری همدانی، استفتانات،

ج ۲، س ۶۰۴ و ۵۹۶؛ تبریزی، استفتانات، س ۲۰۰۹؛ فاضل لنکرانی، جامع المسائل، ج ۱، س ۲۱۷۴.

۲. صافی: «استفاده از آن، اشکال دارد.» (جامع الاحکام، ج ۱، س ۱۶۰۲)

۳. محمودی، سید محسن، مسائل جدید، پیشین، چاپ دوم، ج ۴، ص ۲۰۳ و ۲۰۴.

می‌زنند و بر بدن و لباس آنان خون جاری شده و لباس و بدن و منزل دیگران را نجس می‌کنند. از آنجایی که این گونه روش‌ها، در حال ترویج بوده و مجالس را از وزانت و معنویت تهی ساخته، چه بسا موجب وهن مقدسات می‌شود، تکلیف ما را در این باره روشن نمایید.^۱

الف- هر عملی که موجب وهن مذهب شود، جایز نیست. (فاضل، بهجت)
ب- در موردی که موجب وهن مذهب شود، از آن خودداری گردد. (صافی)
ج- عزاداری برای امام حسین علیه السلام، از افضل قربات است؛ ولی کارهایی که نوشته‌اید، مناسب این مراسم نیست و موجب وهن مذهب می‌شود. (مکارم)
د- باید از کارهایی که عزاداری را خدشه‌دار می‌کند، اجتناب شود. (سیستانی)
ه- مجالس عزاداری برای تعظیم شعائر اسلامی، باید به صورتی واقع شود که تعظیم معصومین علیهم السلام، بالاخص ابی‌عبدالله الحسین علیه السلام و اظهار حزن و شیون بر مصائب وارده باشد. (تبریزی)

۱۰. برخی مداحان، شعرهای نامناسب خوانده و مثلاً می‌گویند: «من حسین اللهی هستم» یا قلاده سگ به گردن انداخته یا صدای سگ در می‌آورند. وظیفه ما در برخورد با این افراد چیست؟^۲

الف- اشعار مذکور، خواندن‌شان جایز نیست و اعتقاد به مضمون آن، کفر است و باید از آن جلوگیری شود و صدای سگ در آوردن، کار زشتی است. (صافی)
ب- مداحی و خواندن اشعار در مجالس اهل بیت علیهم السلام، باید طوری باشد که موجب وهن نباشد و بهانه به دست دشمنان شیعه ندهد. در مجالس اهل بیت علیهم السلام، باید اشعاری خوانده شود که فضایل آن بزرگوار[ان] بیان شود و مصائب و مظلومیت آنها برای مردم گفته شود. ائمه علیهم السلام از ما نخواستند که خود را به صورت حیوان درآوریم؛ آنچه از ما خواسته‌اند، این است که مؤمن صالح باشیم و اخلاق ما، اخلاقی باشد که از آن بزرگوار[ان] رسیده است. (تبریزی)

۱. همان، ج ۳، ص ۳۳ و ۳۴.

۲. همان، ج ۴، ص ۱۱۱ و ۱۱۲ و ج ۳، ص ۳۵.

- ج- لازم است با زبان خود، توأم با ادب، آنها را نهی از منکر کنید و اگر تأثیر نداشت، مجلس را ترک نمایید. (مکارم)
- د- آنها را ارشاد نمایید. (سیستانی)
- ه- عزاداری به صورت سنتی، اشکال ندارد؛ ولی از اعمال و رفتاری که موجب وهن مذهب می‌شود، باید اجتناب شود. (خامنه‌ای)

۱.۱ حرکت دسته‌های عزاداری در شب‌های محرم تا نیمه‌شب همراه با استفاده از

طبل و امثال آن، که موجب مزاحمت مردم می‌شود، چه حکمی دارد؟^۱

- الف- اگرچه اقامه مراسم و شعائر دینی در زمان‌های مناسب در حسینیه، از بهترین کارها و جزء مستحبات مؤکد است، ولی واجب است برگزارکنندگان مراسم و عزاداران، تا حد امکان از اذیت و ایجاد مزاحمت برای مردم بپرهیزند. (خامنه‌ای)
- ب- سعی شود که عزاداری موجب مزاحمت دیگران نشود. (سیستانی)
- ج- عزاداری خامس آل عبا که از افضل قربات است، باید به گونه‌ای برگزار گردد که مزاحمتی برای مردم نداشته باشد و مردم نیز در ایام عزاداری تا آنجا که میسر است، همکاری کنند. (مکارم)
- د- استفاده از طبل، جایز نیست. (صافی)

- ه- در عزاداری، اظهار شعائر به نحو حلال و بدون استفاده از آلات لهوی، مطلوب شارع است؛ به‌خصوص در شب‌های تاسوعا و عاشورا... (تبریزی)
- و- ایذا و مزاحمت مؤمنین، جایز نیست و طبل زدن هم که مطلقاً اشکال دارد. (بهجت)

۱.۲ اگر مرد لباس زن را در تعزیه بپوشد و جای او بخواند، اشکال دارد؟

الف- اشکال دارد. (بهجت)^۲

ب- مرد، لباس زن نپوشد. (فاضل)^۳

ج- اشکال ندارد. (مکارم)^۴

۱.۳ نظر مراجع عظام در مورد قمه‌زنی چیست؟

۱. همان، چاپ اول، ۱۳۸۵ش، ج ۵، ص ۱۱۷ و ۱۱۸.

۲. بهجت، استفتائات، ج ۴، ص ۵۳۹، س ۶۳۸۲.

۳. فاضل لنکرانی، جامع المسائل (فارسی)، ج ۱، ص ۵۸۱، س ۲۱۶۹.

۴. دربانی، مهدی، احکام عزاداری، مطابق با فتوای آیت‌الله مکارم شیرازی، قم: انتشارات امام علی بن ابی‌طالب علیه السلام، چاپ سوم، ۱۳۸۸ش، ص ۶۳، س ۷۵.

الف- اگر موجب ضرر نباشد، مانع ندارد؛ ولی در این زمان انجام نشود. (امام)^۱
ب- هر کاری که برای انسان ضرر داشته و یا باعث وهن دین و مذهب گردد، حرام است و مؤمنین باید از آن اجتناب کنند. (خامنه‌ای)^۲
ج- چون به علت عدم قابلیت پذیرش و نداشتن هیچ گونه توجیه قابل فهم مخالفین، نتیجه سوء بر آن مترتب است، لذا لازم است شیعیان علاقه‌مند به مکتب حضرت امام حسین علیه السلام از آن خودداری کنند. (فاضل)^۳
د- اشکال دارد. (نوری)^۴

ه- بر مسلمانان واجب است، از چیزهایی که سبب وهن مذهب است، خودداری کنند. (مکارم)^۵

و- باید طوری باشد که موجب وهن بر شیعه نباشد. (تبریزی)^۶

ز- اگر مضر نباشد و مفسده‌ای هم بر آن مترتب نباشد، فی نفسه اشکال ندارد. (بهجت)^۷

۱۴. آیا شرعاً می‌توان بلندگوهای بیرون مسجد را جهت عزاداری امام حسین علیه السلام روشن گذاشت تا مردم از آن بهره بیشتری ببرند؟ اگر علم به رضایت مردم داشته باشیم، چه طور؟

- اگر موجب اذیت دیگران نباشد، جایز است. (بهجت)^۸

۱۵. باقیمانده اموالی که به عنوان هزینه‌های مراسم عاشورای حضرت امام

حسین علیه السلام جمع‌آوری می‌شود، در چه موردی باید خرج شود؟

- می‌توان اموال باقیمانده را با کسب اجازه اهداکنندگان آنها، در امور خیریه مصرف کرد و یا آنها را برای مصرف در مجالس عزاداری آینده نگه داشت. (خامنه‌ای)^۹

۱. خمینی، روح الله، استفتائات، ج ۳، ص ۵۸۲، س ۳۸.

۲. خامنه‌ای، اجوبه الاستفتائات، س ۱۴۶۰.

۳. فاضل لنکرانی، جامع المسائل، ج ۱، ص ۵۸۲، س ۲۱۷۳.

۴. نوری همدانی، استفتائات، ج ۲، س ۵۹۷.

۵. مکارم شیرازی، استفتائات جدید، ج ۲، ص ۲۴۷، س ۷۶۵.

۶. تبریزی، استفتائات، س ۲۰۳۶.

۷. بهجت، استفتائات، ج ۴، ص ۵۳۹، س ۶۳۸۳.

۸. همان، ص ۵۴۳.

۹. خامنه‌ای، اجوبه الاستفتائات، س ۱۴۵۳.

۱۶. اگر از اموال وقف برای عزاداری، پولی اضافه آمد، آیا می‌توان در بنای حسینیّه خرج کرد؟

– همان طوری که وقف کرده‌اند، باید عمل شود. چنانچه جهت وقف، عزاداری است، نمی‌تواند صرف در ساختن حسینیّه نمایند؛ ولی در صورتی که مورد نیاز عزاداری باشد، مانند اینکه توسعه حسینیّه ضروری باشد یا آنکه تعمیر ضروری داشته باشد، اشکالی ندارد. (بهجت)^۱

۱۷. شخصی نذر سفره حضرت ابوالفضل علیه السلام دارد؛ ولی به علت کمی جا، در محل سکونت نمی‌تواند نذر خویش را ادا نماید. بنابراین، آیا می‌تواند پول آن را جای دیگر خرج کند؟

– اگر صیغه مخصوص نذر را نخوانده، نذر وجوب وفا ندارد و اختیار با خود شخص است؛ ولی چنانچه صیغه نذر را خوانده باشد، باید بر طبق آن عمل کند؛ مگر آنکه قدرت بر وفا نداشته باشد. (امام)^۲

۱۸. آیا جایز است پارچه و دستمال‌هایی را که ایام محرم روی عَلم می‌بندند، به فروش برسانند و در عزاداری و تعمیر حسینیّه مصرف کنند؟

الف- خیر، مگر با اطمینان به اینکه به همین مقصود داده‌اند. (بهجت)^۳
ب- اگر در مراسم عزاداری محل حاجت نباشد و زاید بر متعارف باشد، می‌تواند بفروشد و به مصارف عزاداری و احتیاجات حسینیّه‌ها برسانند و بهتر است که از اهداکنندگان استجازه کنند و برای مشتری، هر گونه تصرفات جایز است. (فاضل)^۴

۱۹. عکس‌هایی منسوب به ائمه علیهم السلام چاپ و منتشر می‌شود. نصب آنها در حسینیّه‌ها و هیئات عزاداری، چه حکمی دارد؟^۵

۱. بهجت، استفتائات، ج ۴، ص ۲۶۵، س ۵۵۳۰.

۲. خمینی، روح الله، استفتائات، ج ۲، ص ۴۷۷، س ۵۴.

۳. بهجت، استفتائات، ج ۴، ص ۵۴۴.

۴. فاضل لنکرانی، جامع المسائل، ج ۱، ص ۵۸۴، س ۲۱۸۰.

۵. محمودی، سید محسن، مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید، پیشین، ج ۴، ص ۱۰۵.

الف- این کار، فی نفسه از نظر شرعی اشکال ندارد؛ به شرط اینکه مشتمل بر اموری که از نظر عرف اهانت و بی‌احترامی محسوب می‌شود، نبوده و با شأن این بزرگواران منافات نداشته باشد. (خامنه‌ای)

ب- به طور کلی، ترک آنها، مناسب‌تر با شئون آن بزرگواران است. (صافی)

ج- مانعی ندارد؛ اگرچه انتساب آنها به معصومین علیهم‌السلام اعتباری ندارد. (لنکرانی)

د- این عکس‌ها، اصالت ندارد؛ ولی چون منتسب به آن حضرات است، نباید مورد بی‌احترامی قرار گیرد. (مکارم)

ه- اگر مشتمل بر هتک نباشد، اشکال ندارد. (سیستانی)

و- اگر مقصود تذکر و یادآوری آن بزرگواران باشد، مانعی ندارد؛ ولی اگر معتقد باشد که این عکس‌های واقعی ائمه علیهم‌السلام است، این عقیده صحیح نیست و خطا است. (تبریزی)

۲۰. خواندن روضه‌های دروغ و غیر معتبر که بعضاً موجب تمسخر و هتک می‌شود، چه حکمی دارد؟^۱

الف- اگر موجب هتک و تمسخر باشد، جایز نیست. (خامنه‌ای)

ب- جایز نیست. (فاضل، صافی، بهجت، مکارم)

ج- چیزهایی که دروغ بودن آنها پیش علمای خبره معلوم است، نقل آنها جایز نیست. (تبریزی)

د- اگر موجب هتک یا دروغ باشد، جایز نیست؛ ولی اگر هتک نباشد و دروغ بودن آنها معلوم نباشد و به عنوان نقل و روایت گفته شود، اشکال ندارد. (سیستانی)

۲۱. تربت حسینی که خوردن آن به قصد استشفای مستحب است، چه محدوده‌ای از مرقد شریف حضرت را شامل می‌شود؟ آیا خوردن مهرهای کربلا نیز همان حکم را دارد؟^۲

الف- قدر متیقن، قبر شریف و ملحقات عرفی آن است و مهر اگر از آن دو محل تهیه شده باشد، همان حکم را دارد. (خامنه‌ای)

۱. همان، ج ۳، ص ۳۱.

۲. همان، ج ۴، ص ۲۰۵.

ب- خوردن آن به عنوان قبر امام حسین علیه السلام یا مهر کربلا [که] در دسترس است. چنانچه به مخلوط کردن در آب باشد، به طوری که مستهلک شود، به قصد استشفای مانعی ندارد. (تبریزی)

ج- بعید نیست؛ ولی احتیاط این است که به قصد رجاء و تبرک، کمی از مهر را در مقداری آب حل کند؛ به طوری که در آب مستهلک شود و آن را بیاشامد. (صافی)

د- هر چه عرفاً تربت کربلا محسوب شود؛ که در روایات محدوده‌ای برای آن مشخص شده. مهرهای ساخته‌شده از آن محل نیز همین حکم را دارد. (فاضل)

ه- به احتیاط واجب، از قبر شریف و آنچه ملحق به آن است، نباید تجاوز کند و اگر از سایر موارد، مانند اطراف قبر بخواهند استفاده کنند، باید با آب مخلوط کنند که صدق خوردن خاک نکند. (سیستانی)

و- احوط، اقتصار بر مأخوذ از قبر و اطراف مجاور قبر مطهر است و در زاید بر آن، در آب مستهلک شود. (بهجت)

ز- [پاسخ قسمت اول سؤال:] از نقاط نزدیکی که دسترسی به آن در شرایط فعلی ممکن است؛ خواه چند صد متر باشد یا یک کیلومتر یا بیشتر. [پاسخ قسمت دوم سؤال:] آری، همان حکم را دارد. مقدار کمی را در آب حل می‌کند و می‌خورد. (مکارم)